

Шишпанова Н. О., кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

ORCID ID: 0000-0001-8347-5682

e-mail: Shishpanova@mnau.edu.ua

Репутаційно-іміджевий підхід в управлінні фінансами страхових компаній

Анотація. Досліджено питання управління фінансами страхових компаній України, яке передбачає ефективне формування і використання ресурсів у страховій, інвестиційній та фінансовій діяльності. Визначено, що управління фінансами є неодмінною складовою її загального менеджменту, оскільки дозволяє ефективно досягати економічні та фінансові цілі. Зазначено, що одним з пріоритетних завдань управління капіталом страхової компанії на сучасному етапі розвитку страхового ринку України є забезпечення фінансової стійкості та надійності. Обґрунтовано, що фінансова надійність виявляється у ступені довіри як з боку споживачів страхових послуг, так й з боку держави. Виявлено, що в економічній ситуації, яка склалася на вітчизняному страховому ринку, прийняття рішення щодо обрання страхової компанії наявними та потенційними клієнтами для користування її послугами відбувається на основі інформації про неї, її репутацію та імідж на фінансовому ринку. Доведено, що репутацію та імідж суб'єкта господарювання беруть до уваги всі категорії споживачів для прийняття інвестиційних, фінансових, управлінських рішень. Зважаючи на це, запропоновано розширити межі використання репутаційно-іміджевого підходу у взаємодії системи фінансової стабільності страхової компанії із зовнішніми користувачами.

Ключові слова: фінанси; фінанси страхових компаній, управління фінансами страхових компаній; фінансовий менеджмент; стейкхолдери страхових компаній.

Shyshpanova Nataliia, PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Mykolayiv National Agrarian University

Reputation-Image Approach in Financial Management of Insurance Companies

Introduction. Financial management of an insurance company involves the efficient formation and use of resources in insurance, investment and financial activities. Financial management is an integral part of its overall management. Therefore, the justification of proposals to improve the management of financial insurance companies of Ukraine on the basis of the current situation in the market of insurance services of the country becomes particularly relevant.

Purpose. The purpose is to substantiate proposals for improving the financial management of Ukrainian insurance companies based on the current situation in the country's insurance services market.

Results. It is noted that one of the priority tasks of managing the capital of an insurance company at the present stage of development of the Ukrainian insurance market is to ensure financial stability and reliability. The main reason for the decline in the effectiveness of insurance companies, which leads to bankruptcies and liquidations is the current decline in the trust of users of insurance products and services to insurance companies.

Recommendations for improving the management of the economic reliability of insurance companies based on client-oriented management and building partnerships between the financial stability of the insurance company and external stakeholders are offered.

Conclusions. In the course of the research we found out that in the economic situation nowadays in the domestic financial market, the decision to choose an insurance company to use its services is made available to existing and potential clients based on information about it, its reputation and image. It has been proved that the reputation and image of an entity are taken into account by all categories of consumers for making investment, financial and management decisions.

It is proposed to expand the limits of the use of reputation-image approach in the interaction of the financial stability system of the insurance company with external users.

Keywords: finance; finance of insurance companies, financial management of insurance companies; financial management; stakeholders of insurance companies.

JEL Classification: G 22.

Постановка проблеми. Управління фінансами страхової компанії передбачає ефективне формування і використання ресурсів у страховій, інвестиційній та фінансовій діяльності, є важливою складовою її загального менеджменту, оскільки дозволяє ефективно досягати економічні (прибуток, рентабельність, структура витрат) та фінансові цілі (платоспроможність, ліквідність, фінансування,

фінансова структура). У результаті погіршення фінансово-економічної та політичної ситуації в Україні, падіння купівельної спроможності потенційних споживачів страхових послуг скорочуються обсяги страхування, знижується дохідність таких послуг та, відповідно, фінансова надійність і стійкість страховиків [5]. Конкуренція зумовлює фінансовий менеджмент українських страхових компаній до інтенсивних

пошуків нових витоків довгострокових конкурентних переваг, тому обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення управління фінансами страхових компаній України на основі врахування сучасної ситуації, що склалася на ринку страхових послуг країни, набуває особливо актуального значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням вивчення проблематики управління фінансами страхових компаній присвячені праці вітчизняних учених, до числа яких належать В. Биковський, В. Братюк, І. Кисільова, Н. Нагайчук, В. Олійник, Н. Ткаченко, Г. Чернова, Л. Шірінян та інші. Основою їх досліджень є виявлення напрямів удосконалення фінансового менеджменту страхових компаній шляхом підвищення фінансової стійкості та забезпечення ефективного формування фінансових ресурсів.

Формулювання цілей дослідження. Метою статті є обґрунтування пропозицій щодо використання репутаційно-іміджевого підходу в управлінні фінансами страхових компаній на основі врахування сучасної ситуації, що склалася на ринку страхових послуг країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розширення страхового поля, забезпечення збалансованості страхового портфеля, підвищення якості страхових продуктів неможливі без налагодженої системи управління фінансами страхової компанії [8]. Саме формування системи управління фінансами страхових компаній дає змогу приймати ефективні стратегічні фінансові рішення з позиції комплексного впливу зовнішнього ринкового і внутрішньоорганізаційного середовища компанії.

Функціонуванню страхових компаній, на відміну від виробничої сфери, притаманний ряд особливостей, де товаровиробник найперше здійснює витрати на випуск продукції, а згодом уже компенсує їх за рахунок доходу від реалізації. Так, основними факторами, що визначають особливості організації фінансів страхових компаній, є:

– страхові компанії реалізують на ринку специфічний товар – страховий захист, за що отримують певну плату. Страховик спочатку акумулює кошти, що надходять від страхувальників, і тільки після цього несе витрати, пов'язані з компенсацією збитків за укладеними договорами страхування;

– страховики мають особливі доходи, які формуються в результаті страхових платежів, отриманих від страхувальників та доходів від розміщення коштів страхових резервів;

– для забезпечення платоспроможності і виконання своїх зобов'язань перед страхувальниками страховики формують страхові резерви та здійснюють перестрахові операції;

– при формуванні страхових резервів враховується ймовірність збитку, яка визначається на основі статистичних даних і теорії ймовірності, а

використання коштів залежить від фактичних збитків, отриманих страхувальниками в певному році;

– різниця між обсягом сформованих страхових резервів і потребами для виплати страхового відшкодування визначає специфічні особливості управління фінансами страхової організації та визначення її доходів і витрат;

– фінансові результати страхових організацій формуються окремо по ризикових видах страхування і страхуванню життя;

– фінансові результати іншої операційної, інвестиційної та фінансової діяльності визначаються за загальними правилами [6, с.15].

Зазначимо, що страхуванню притаманна підвищена ризикованість, що позначається на характері та якості фінансових відносин у цій сфері.

Фінансова діяльність страхових організацій – це система організації фінансового забезпечення функціонування страховика та досягнення ним намічених цілей. Завданням фінансової діяльності страхових компаній є:

1. Фінансове забезпечення всіх напрямів діяльності страховика і насамперед основної (страхової) діяльності.

2. Досягнення необхідного розміру результативних показників діяльності страхової організації.

3. Виконання фінансових зобов'язань перед страхувальниками, власниками (засновниками, акціонерами), бюджетом та державними цільовими фондами, кредиторами, інвесторами та інше.

4. Мобілізація фінансових ресурсів в обсязі, необхідному для збільшення власного капіталу та фінансування подальшого розвитку страховика.

5. Забезпечення ефективного та цільового розподілу і використання фінансових ресурсів.

6. Пошук резервів збільшення доходів, прибутку, а також підвищення рентабельності та платоспроможності страхової компанії [6].

Фінансовою основою розвитку страховика є його капітал, що вміщує в собі такі елементи: статутний капітал, додатковий капітал, резервний капітал та нерозподілений прибуток. Базову роль у структурі ресурсів страховиків відіграє саме їх власний капітал, з яким отожднюють кошти, які належить страховій компанії на праві власності та представлений статутним та гарантійним фондом, який включає додатковий, резервний капітал і нерозподілений прибуток. Вони виконують функцію фінансової гарантії виконання перед страхувальниками своїх зобов'язань згідно з договорами страхування.

Одним із найбільш важливих і складних завдань, що вирішуються у процесі фінансового управління страховиком, є оптимізація структури капіталу. Оптимальна структура капіталу становить таке співвідношення використання власного і залученого капіталу, за якого забезпечується оптимальне співвідношення між коефіцієнтом фінансової

рентабельності і коефіцієнтом фінансової стійкості, а також максимізується його ринкова вартість [3].

Управління капіталом страхової організації передбачає виконання ряду завдань, що розглянуті на рис.1.

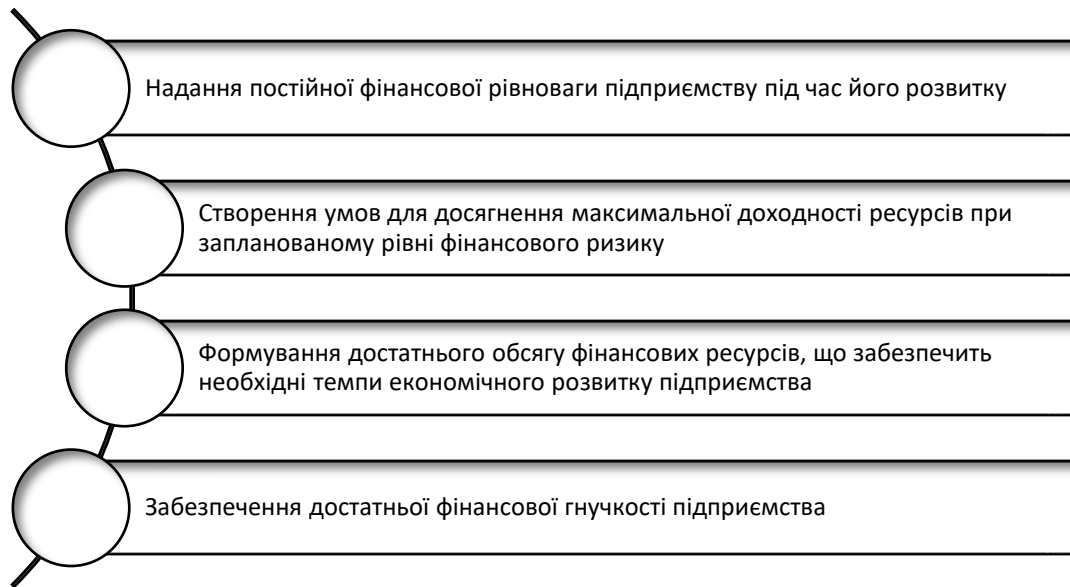

Рисунок 1 – Основні завдання управління капіталом страхової організації

Джерело: побудовано автором за матеріалами [3]

Варто зазначити, що одним з пріоритетних завдань управління капіталом страхової компанії на сучасному етапі розвитку страхового ринку України є забезпечення фінансової стійкості та надійності. У ході посилення процесів економічної глобалізації успішне функціонування страхових компаній значною мірою залежить саме від рівня їх фінансової надійності. Лише забезпечивши власну фінансову надійність, страховик зможе генерувати чинники позитивних кількісних і якісних змін для нормального функціонування в теперішній час і зростання фінансового потенціалу в майбутньому.

Під фінансовою надійністю суб'єкта страхового бізнесу ми розуміємо такий його стан, який характеризується: достатнім рівнем фінансового забезпечення, що здатний сприяти розвитку страхового бізнесу; збалансованим страховим портфелем; доброю репутацією на ринку страхування [8, с.144].

Вважаємо, що фінансова надійність виявляється у ступені довіри як з боку споживачів страхових послуг (надання відповідної послуги та її кваліфікованого супроводу, своєчасна виплата та відсутність прихованих умов і т. д.), так й з боку держави (впевненість у веденні добросовісного бізнесу, сумлінність страховика як платника податків і активного учасника вітчизняного фінансового ринку).

Наразі спостерігається зниження довіри користувачів страхових продуктів і послуг до страхових компаній, що є основною причиною падіння ефективності діяльності страхових компаній, що призводить до банкрутств і ліквідацій. В економічній

ситуації, що склалася на вітчизняному фінансовому ринку, прийняття рішення щодо обрання страхової компанії наявними та потенційними клієнтами для користування її послугами відбувається на основі інформації про неї, її репутацію та імідж на фінансовому ринку. Зважаючи на це, доцільно запропонувати розширити межі використання репутаційно-іміджевого підходу у взаємодії системи фінансової стабільності страхової компанії із зовнішніми користувачами.

Вважаємо, що в умовах тотальної недовіри до більшості загальнодоступних джерел інформаційних ресурсів скласти враження щодо репутації і іміджу страхової компанії споживач може лише на основі власних суджень і висновків. Пропонуємо в основу репутаційно-іміджевого підходу у взаємодії фінансової надійності із зовнішніми споживачами (рис. 2) покласти запропоновані методичні засади зовнішнього оцінювання рівня фінансової надійності страхової компанії.

Різні види стейкхолдерів мають різні можливості впливу, а також різний рівень інтересу до стану фінансової надійності страхової компанії. Їх оцінка фінансової надійності страхової компанії є тим фактором, що може мати вирішальне значення для прийняття рішення про використання послуг страхової компанії (якщо оцінювання проводиться з позиції потенційного клієнта) чи стати аргументом для відмови від партнерських відносин з установою у майбутньому. Фінансові, інвестиційні, управлінські рішення, що приймаються стейкхолдерами, чинять вплив на фінансову стабільність страхової компанії.

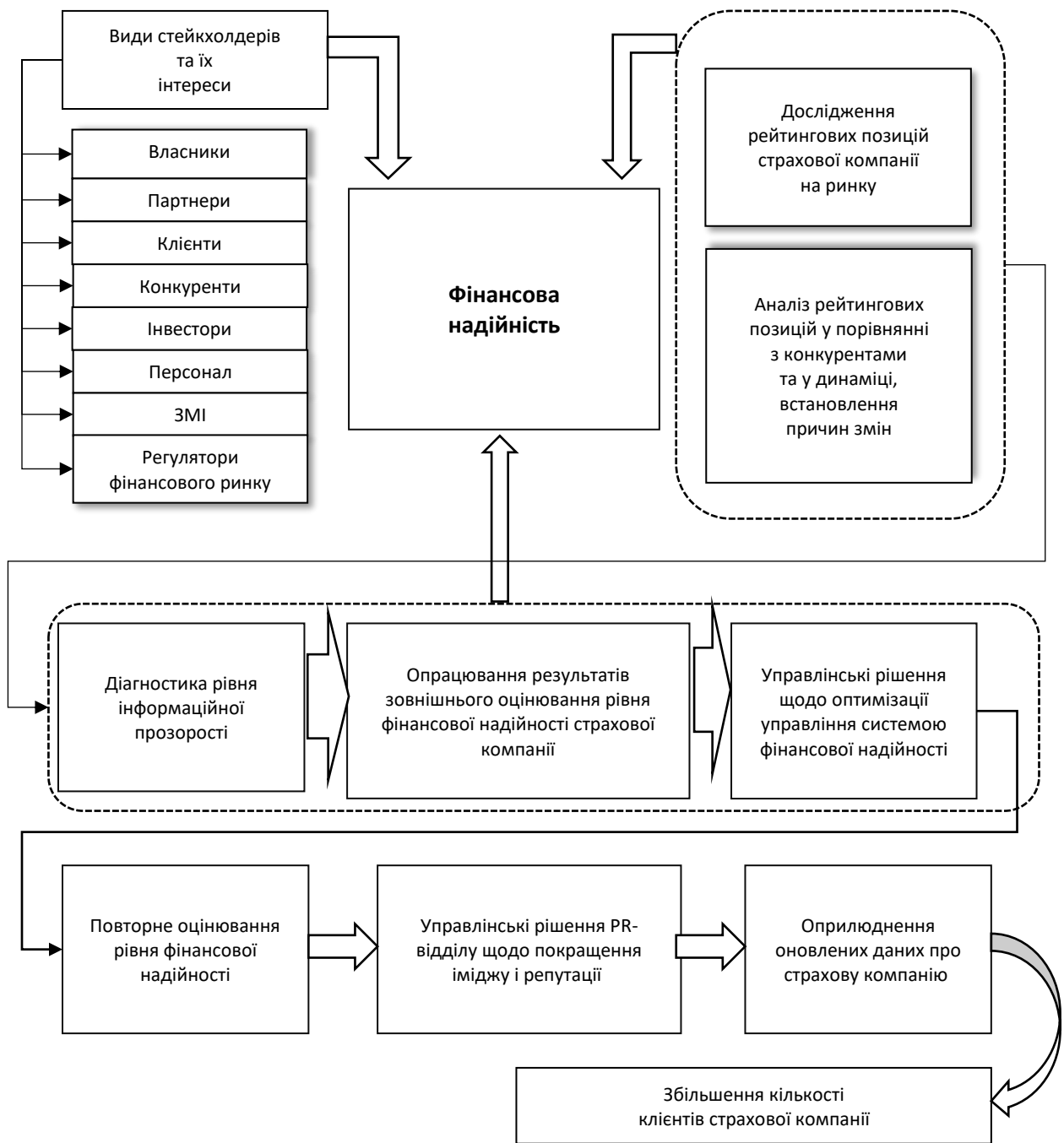

Рисунок 2 – Репутаційно-іміджевий підхід у взаємодії фінансової надійності страхової компанії зі стейкхолдерами

Джерело: побудовано автором

Оцінювання зовнішніми стейкхолдерами фінансової надійності страхової компанії базується на інформації, що є загальнодоступною, оприлюднюється професійними учасниками фінансового ринку або самостійно або при сприянні рейтингових агентств, саморегульованих організацій на ринках фінансових послуг, державних регуляторів, що також належать до зовнішніх стейкхолдерів. Отже, транспарентність або інформаційна відкритість фінансових установ є обов'язковою умовою для отримання зовнішніми стейкхолдерами об'єктивної і достовірної оцінки рівня

їх фінансової стабільності. Якщо інформація про установу буде відсутньою, її стан фінансової стабільності неможливо буде оцінити, що стане вагомим аргументом для прийняття існуючими та потенційними партнерами, інвесторами, клієнтами фінансової установи негативного рішення щодо початку або продовження співпраці.

Для страхових компаній формуються рейтинги за широким переліком параметрів. З позиції зовнішнього стейкхолдера для оцінювання рівня фінансової

стійкості страхової компанії доцільно використати рейтинги страхових компаній:

- за обсягами активів (можна дати оцінку майновій безпеці установи);
- за розмірами резервів (дають змогу виявити, скільки коштів установа може спрямувати на виконання завдання забезпечення функціонування власної системи фінансової надійності або усунення негативних наслідків дії загроз на результати діяльності);

– за розмірами виплат і премій (характеризують рівень довіри клієнтів до установи та її ділову репутацію при виконанні зобов'язань);

– за розміром капіталу (його наявність є основою забезпечення фінансово-інвестиційної безпеки).

У табл. 1 представлено перелік страхових компаній, що входять до першої десятки рейтингів за перерахованими параметрами.

Таблиця 1 Рейтингові позиції страхових компаній України за I півріччя 2019р.

Рейтингова позиція	За розмірами активів	За розміром капіталу	За розмірами резервів	За розмірами виплат	За розмірами премій
1	УНІКА	ІНГО УКРАЇНА	УНІКА	УНІКА	АРХ
2	PZU УКРАЇНА	АРХ	PZU УКРАЇНА	АРХ	УНІКА
3	АРХ	ТАС СГ	АРХ	PZU УКРАЇНА	АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ
4	АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	УСГ & ГЛОБУС	ТАС СГ	ТАС СГ	УСГ & ГЛОБУС
5	ІНГО УКРАЇНА	УНІКА	АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	УСГ & ГЛОБУС	ТАС СГ
6	ТАС СГ	ОМЕГА	УСГ & ГЛОБУС	ІНГО УКРАЇНА	PZU УКРАЇНА
7	УСГ & ГЛОБУС	PZU УКРАЇНА	ІНГО УКРАЇНА	АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	ІНГО УКРАЇНА
8	УНІВЕРСАЛЬНА	КРЕДО	УНІВЕРСАЛЬНА	ПРОВІДНА	АЛЬФА СТРАХУВАННЯ
9	КНЯЖА	АРСЕНАЛ СТРАХУВАННЯ	КНЯЖА	КНЯЖА	УНІВЕРСАЛЬНА
10	АСКА	УНІВЕРСАЛЬНА	ПЕРША	АЛЬФА СТРАХОВАНИЕ	АСКА

Джерело: побудовано за матеріалом [7]

У результаті проведених нами досліджень доведено, що більшість компаній, які увійшли до одного рейтингу, займають високі позиції і в інших рейтингах. Отже, вивчивши принаймні один рейтинг страхової компанії на ринку, зовнішній стейкхолдер матиме уявлення про тих професійних учасників, що мають найкращі показники діяльності та зуміли так управляти власною фінансовою системою, аби гарантувати господарську стабільність і перспективи подальшого функціонування.

Висновки. З'ясовано, що в економічній ситуації, яка склалася на вітчизняному фінансовому ринку, прийняття рішення щодо обрання страхової компанії для користування її послугами відбувається наявними та потенційними клієнтами на основі інформації про неї, її репутації та іміджу. Доведено, що репутацію та імідж суб'єкта господарювання беруть до уваги усі категорії споживачів для прийняття інвестиційних,

фінансових, управлінських рішень. Зважаючи на це, нами було запропоновано розширити межі використання репутаційно-іміджевого підходу у взаємодії системи фінансової стабільності страхової компанії із зовнішніми користувачами. Вважаємо, що в умовах тотальної недовіри до більшості загальнодоступних джерел інформаційних ресурсів скласти враження щодо репутації та іміджу страхової компанії споживач може лише на основі власних суджень і висновків. Запропоновано в основу репутаційно-іміджевого підходу покласти виокремлені в роботі методичні засади зовнішнього оцінювання рівня фінансової надійності страхової компанії, що базуються на клієнтоорієнтованому управлінні та побудові партнерської взаємодії системи фінансової надійності страхової компанії з зовнішніми стейкхолдерами.

Література:

1. Братюк В. П., Гудачок Я. Ю. Дослідження управління фінансовою надійністю страховика на прикладі страхових компаній України. *Ефективна економіка*. 2014. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua> (дата звернення: 01.10.2019).

2. Бутиріна В. М. Концептуальні основи фінансової стійкості страхових організацій. *Вчені записки Таврійського національного університету. Серія: Економіка та управління*. 2013. № 26 (65). С.20-26.
3. Добош Н. М. Основні принципи формування та управління капіталу страхових організацій. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2013. № 767. С. 132-140.
4. Доманчук А. І. Формування системи управління фінансами страхових компаній. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип.30-2. С.60-67
5. Нагайчук Н. Г. Теоретичні підходи до визначення змісту поняття «фінанси страхових організацій». *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. №11. С. 32-35.
6. Світлична О. С., Сташкевич Н. М. Управління фінансами страхових організацій : навч. посіб. Одеса : Атлант. 2015. 258 с.
7. Фориншурер страхування URL: <https://forinsurer.com/ratings/nonlife/19/6/4> (дата звернення 13.09.2019).
8. Шишпанова Н. О., Шкарлет Т. В. Система показників оцінки фінансової надійності страхових компаній. *Modern economics*. 2017. № 5. С. 140-146.

References:

1. Bratjuk, V. P. & Ghudachok, Ja. Ju. (2014). Investigation of the financial instability management of an insurer on the example of insurance companies of Ukraine. *Efektivna ekonomika*, 11. Retrieved from <https://modecon.mnau.edu.ua> [in Ukrainian].
2. Butyrina, V. M. (2013). Conceptual bases of financial stability of insurance organizations. *Scientists note Taurian National University*, 26 (65), 20-26.
3. Dobosh, N. M. (2013). The basic principle of the form and management of the capital of insurance organizations. *Visnyk Nacionaljnogho universytetu «Ljvivsjka politehnika»*, 767, 132-140 [in Ukrainian].
4. Domanchuk, A. I. (2018). Form of a system of managing financial insurance company insurance. *Prychornomorsjki ekonomichni studiji*, 30-2, 60-67 [in Ukrainian].
5. Naghajchuk, N. Gh. (2018). Theoretical approach to reaching the understanding of «financial insurance organizations». *Investyciji: praktyka ta dosvid*, 11, 32-35.
6. Svitlychna, O. S. & Stashkevych, N. M. (2015). *Upravlinnja finansamy strakhovykh orghanizacij*. Odessa: Atlant [in Ukrainian].
7. Forinsurer insurance (2019). Retrieved from <http://forinsurer.com> [in Ukr.]
8. Shyshpanova, N. O. & Shkarljet, T. V. (2017). The system of indicators of the assessment of financial insurance companies insurance companies. *Modern economics*, 5, 140-146. Retrieved from <https://modecon.mnau.edu.ua> [in Ukrainian].

